

& SAVOIR-VIVRE®

Creat cu pasiune și savoir-faire. Un volum Baroque Books & Arts.

Alain Guyard

de lecții de filozofie de și pentru
33 băieții răi

traducere din limba franceză de
MARIUS CONSTANTINESCU

AVOIR-VIVRE®

Colecție coordonată de Dana MOROIU

Alain Guyard

33 LEÇONS DE PHILOSOPHIE PAR ET POUR LES MAUVAIS GARÇONS

© 2013 by Alain Guyard

© Baroque Books & Arts®, 2014

Imaginea copertei: Irina Dobrescu

Concepție grafică © Baroque Books & Arts®

Redactor: Vlad Costin

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

GUYARD, ALAIN

33 de lecții de filozofie de și pentru băieții răi / Alain Guyard;

trad.: Marius Constantinescu. - București: Baroque Books & Arts, 2014

ISBN 978-606-93241-8-9

I. Constantinescu, Marius (trad.)

1

Această carte, publicată în cadrul Programului de sprijin pentru publicare „Nicolae Iorga”, a beneficiat de susținerea Institutului Francez din România și a Institutului Francez din Paris.

**INSTITUT
FRANÇAIS**
ROUMANIE

Tiparul executat de Monitorul Oficial R.A.

Niciun fragment din această lucrare și nicio componentă grafică nu pot fi reproduse fără acordul scris al deținătorului de copyright, conform Legii Dreptului de Autor.

Pentru Faustine și Marceau,
Copii buni

Eh ben elle est gaie, elle est jolie...
Ah elle est propre, la philosophie¹...
Garance, în interpretarea lui Arletty
Copiii paradisului
(Marcel Carné, 1945)

¹ „Ei da’, ea-i veselă, ea e cam zbanghie, / Da-i fată curățică, deh, e filozofie...” (n. tr.).

În atenția cititorului

Nu aș fi niciodată atât de patetic încât să scriu o carte de filozofie. Nu mi-am terminat nici măcar teza de doctorat... Teza mea de la Dijon era despre alchimie, despre aurul filozofal, despre arta și modul de transformare a plumbului în aur și tot așa... Cu doamna Bonnemine drept conducător de teză... Drăguță mai era doamna Bonnemine! Vioaie, zglobie, strălucitoare! Și plină de viață, pe deasupra! Tot timpul binedispusă, gata să facă orice pentru studenții ei; nu a dat niciodată note sub cinci... După cinci minute de căutat aurul timpului dând pagini peste pagini, îți dai seama că, la final, dai doar peste niște cuvinte... Între timp, făcusem rost de o mică sponsorizare ca să mă dau cercetător, să-mi încropesc cumva teza și apoi să o susțin în fața unei adunări de ochelariști chitroși. Mă uitam la grămăjoara atrăgătoare de bani din stânga mea, apoi la teancul modest de foi înnegrite din dreapta... Și mi-a venit o idee de-a dreptul perversă... La început am respins-o, dar mă trezeam

noaptea și vedeam tot bănetul, cifrele cu zerouri de o parte și de alta a foilor mele mâzgălite cu informații despre Nicolas Flamel¹, Sieur de la Violette², Van Helmont³, Novalis, Bachelard... Astfel, într-o bună zi, în loc să trântesc niște cuvinte de rahat și să fac lumea să creadă că va găsi aur la finalul paginii, mi-am băgat picioarele fără să clipesc... N-am mai stat la discuții. Am aruncat cele cincisute de pagini la gunoi și adio, alchimie, adio, Bonnemine, adio, carieră și paraiul universitar. Ce nu se vede nu există, urma mi s-a pierdut! Povestesc eu asta, dar chiar mă doare în cot, deja s-a clasat toată daravela. A fost într-o altă viață...

De atunci, am încercat din nou să scriu filozofie, să găsesc biftec tăiat în abstracțiuni, să-i imit pe cei care văd ideile ca pe ceva dur, închis. Totuși, mi se pare prea greu, mi-e lene... Stiloul îmi cade din mână... Cu cât reflectez mai mult departe de pământ, cu cât urc la înălțime să mă joc în balon, pe atât mă transform într-o pernă cu fâsuri... Fac filo, desigur, dar fără să scriu. Uneori sunt filozof colindând, alteori, mai degrabă, tremurând... „Șarlatan de metafizici, demitizator de concepte” – drăguță carte de vizită! Mi se mai întâmplă și

¹ Nicolas Flamel (cca 1330–1418), miniaturist francez, care a dobândit postum faima de alchimist, după publicarea lucrării *Le Livre des figures hiéroglyphiques* (1612) (n. red.).

² Joseph du Chesne, Sieur de la Violette (cca 1544–1609), medic al regelui Franței Henric al IV-lea, chimist, diplomat și poet (n. red.).

³ Jean Baptiste Van Helmont (1579–1644), alchimist, chimist și medic flamand (n. red.).

să scuipe flăcări spirituale ca să-mi atrag clientela... Să dau gaze mentale în disperare de cauză... Dar niciodată nu fac teorii în scris...

Îi văd clar pe ceilalți care fac paradă cu asta, care sug de la sânul Atenei. Își înmoaie penița în același lapte și scriu mult și prost... Nu știu cum reușesc ei, dar nu îi invidiez; pur și simplu, mă dezgustă puțin cât de ușor le vine, nimic mai mult... În schimb, eu fac la fel ca toată lumea. Frunzăresc pliantele din cabinetul medical... Apoi, dau întotdeauna peste frumușei închistați care fac pe canişii mondeni la seratele pariziene. Peste inocenți prețioși și manierați care se prostituează în cuștile depravate din platourile de televiziune. Sau peste prăpădiții cu ten palid, abia ieșiți de pe băncile facultății, care debitează concepte cu niște mecle și suspine de fecioare care își strepezesc dinții mâncând zmeură. Știu eu foarte bine de ce mă scot toți din pepeni: când îi văd filozofând, e ca și cum aș vedea niște potăi gata să își adulmece fundul la un concurs canin. Fraza trebuie să sune spilcuit, referințele de bun augur; puțin le pasă dacă fraza în cauză se apropie de Bine, de Adevăr, de Frumos, de Dreptate, de Bun... Sunt doar mesaje olfactive, semafor anal pentru uzul altor snobi mărunți... În plus, sunt ușor de reperat în cadrul cercurilor de filozofie, al emisiunilor literare sau al meselor rotunde pline de ochelariști. Toți clienții ăștia de concepte au bășănaul bine dresat și latră încontinuu, ca lumea să îi pătrundă cât mai mult. Vor să fie amușinați și apoi recunoscuți ca membri în frumoasa fraternitate a filozofilor. Și sunt

atât de ușor de recunoscut acești Yorkshire¹ ai gândirii când latră peste tot:

„Îmi adulmecați cum trebuie unguentul anal, dragă confrate? Simțiți dulcele fum al metafizicii care îmi iese din fundul sufletului? Iată!... Nu vă sfițiți, inspirați cu nesaț emanațiile mele fesiere! Haideți... haideți, că e din toată inima... Oh, dar vă rog, dragă coleg, intrați mai adânc, nu vă temeți... De când particip la toate aceste saloane unde e nevoie de suplețe și de metafizică, gaura mea a devenit extensibilă și parfumată!... Simțiți cât de ferme îmi sunt pozițiile?... Oh, uitați, poftim, cât sunteți de nerăbdător!... Vă întind fundul ca să îmi culegeți toată știința... Vedeți, așadar, cât suntem de asemănători!... Sunt un câine, ca dumneavoastră, și mă împreunez prin filozofie, ca dumneavoastră, cu alte specii care nu au stăpân sau lesă, cum ar fi lupii sau felinele... Dar miroșiți mai bine, haideți, miroșiți mai bine... Simțiți cât de bine mi-i citez pe Kant, Marx și Bourdieu?”

Iar celălalt, tamponându-și voluptuos nasul de găoaza primului, se delectează și îi răspunde cu o voce gurmandă:

„Oh!... S-a făcut, prietene! Ce subtilă este filozofia dumneavoastră, ce dulci sunt miresmele ei!... Închipuiți-vă că simt mirosul unui buchet exact ca al meu!... Asta pentru că aveți un cur filozofic, credeți-mă, sunt sigur, dar și al meu este la fel. Poftim? Vreți dovada?... Oh, dar haideți, haideți,

¹ Referire metaforică la reputația de spațiu tradițional de cultură, prin nume care acoperă o vastă perioadă de timp, din Evul Mediu (Alcuin), trecând prin secolul al XIX-lea (surorile Brontë) până în secolul XX (J.B. Priestley, Ted Hughes, W.H. Auden) (n. red.).

apropiați-vă și eu mă întorc cu spatele! Întoarceți-vă ca să mă apropii! Inhalați și dumneavoastră cu toată puterea parfumul gândurilor mele, ascunse bine în propriul dos...”

E incredibil cum, față de vremea mea, filozofia a devenit *la modă*. Pe timpul meu nu se practica și se vorbea puțin despre ea. Filozofia stârnea râsete dulci și un pic de teamă... Pe băncile universității găseai fosile care încheiau hagiografii infinitezimale, sodomizări foarte teologice, dispute papale cu miros de urină și carte de rugăciuni. Găseai și inși mai tineri, molâi complet confuzi, iubitori de haș, nimfomani, iluminați... Mai găseai și înfuriați care militau la sediul lambertiștilor¹ sau la cel al anarhiștilor, care ascultau muzică instrumentală gen ghimpe în coastă. Desigur, mai erau și slăbănogi ochelariști pe care încă îi îmbrăcau mămicile, care nu se băgau în seamă, erau acriți și își transformau libidoul în cărți... Ce defilare drăgălașă la ieșirea din amfiteatre! Ziceai că e ora de promenadă la spitalul Salpêtrière, în fața pavilionului de psihiatrie Charcot... Dar acum filozofia este pur și simplu etalată, înfricoșător de normală, plesnind de sănătate, securizată și vaccinată, cu pielea catifelată. Este expusă pe copertele publicațiilor săptămânale, exagerată în dezbatere în oraș, i se epilează fofoloanca... Nu mai facem filozofie ca să ne înarmăm cu ferocitate în viață. Facem filozofie ca să ne alăturăm turmei înfricoșate de slăbături lașe pe care le slujește azi efeminata asta... Ah! Ce repede și-au pus la

¹ Adepți ai lui Pierre Bousset, zis Pierre Lambert, militant troțkist inspirator al așa-numitei Internaționale a IV-a (lambertistă) (n. red.).

adăpost ideile patetice filozofii ăștia jigăriți, cu creiere vicioase. Dar, dacă dau la o parte ornamentele, vița-de-vie și volbura, rugăciunea lor rămâne simplă ca bună ziua: „Înțeleaptă Filozofie, protejează-mă de plebe și de mulțime, fă ca aceste cuvinte pe care le pronunț și pe care le scriu în cinstea Ta să mă îndepărteze de-a pururi de cei cu o viață rea și să mă apropie tot mai mult de cei de rea-credință. Amin.“

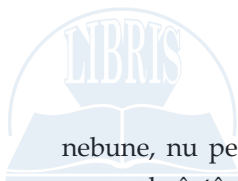
Cred că tocmai lucrul ăsta mă scoate din minți... Filozofia confiscată de curve și de gigolo... N-au decât să facă filozofie cu îndulcitor, n-au decât să scrie dacă le vine pe chelie, nu mă doare nici în cot... Dar să nu lase impresia că filozofia e interactivă, *fun* și convivială... De fapt, asta mă îndurează și mă înfurie la culme: că fac filozofia *drăguță*. Eu am iubit întotdeauna filozofia pentru că este *rea*, nemiloasă și fără urmă de amabilitate. În compania filozofilor m-am simțit mereu întors cu susul în jos, lovit în moalele capului, smuls din ghearele micului confort personal... Astăzi s-a ajuns la „gust pentru filo“, la „atelier de filo“ la grădiniță...

Câți colegi de la facultate n-am lăsat eu pe marginea prăpastiei sau în șanțuri?... Léandre, care îl studia pe Mircea Eliade... Urcaserăm în turnul Philippe-le-Bon într-o zi cu vânt puternic. Acolo, o vântoasă răutăcioasă ne-a luat pe sus. Léandre era galben tot și se ținea de ușița de lemn. Nu voia sub nicio formă să se apropie de margine. „Vidul mă atrage“, îmi spunea, înfigându-și unghiile în lemnul stinghiei. Abia reușisem să înaintez un pic când mi-a prins brațul ca într-o menghină. Ei bine, atât de tare îi era frică de vid prietenului meu Léandre, că într-o zi s-a

spânzurat de grinda principală a casei de la ferma părinților... Mai era și Iisus... Adică, noi îi ziceam Iisus pentru că avea un *look* similar. Purta barbă, sandale fie iarnă, fie vară și o cămașă albastră descheiată până la buric. Vorbea mereu pe același ton și toate lucrările pe care le preda profesorilor erau groase cât cărțile de rugăciuni și la fel de mistice. Într-o zi, a plecat în Italia, să studieze pictura din Quattrocento, fără geantă ori boccea. Și-a luat doar sandalele, cămașa bleu-deschis și cărțile. Toți îi spuneau „mă, da' ești dus cu pluta, n-ai luat nici măcar o lețcaie la tine! Cum o să te descurci?“. La care el murmură „Se va îngriji Dumnezeu“. Dumnezeu? Pe dracu'! Dumnezeu nu s-a îngrijit de absolut nimic. Pe Iisus al nostru l-au găsit pe fundul unei gropi, aproape de Alpi, distrus în ultimul hal, bătut cu bestialitate de niște răufăcători care își fac veacul pe acolo... Și aș mai putea să povestesc multe alte escapade din astea sumbre, dar au darul de a mă deprima rău, așa că o să mă opresc aici... Nimic nu e mai radical ca o conversație filozofică. Mai teribil. Mai dificil... Și acum ce vrea lumea să facă din filozofie? O distracție de rahat în programul de grădiniță?

Nu, nu. Astea sunt doar niște minciuni care trebuie demascate. Filozofia nu e o plimbare pentru sănătate. Dacă stai în compania filozofilor, nu prea ai șanse să îți păstrezi țiglele pe casă. Sunt nocivi, periculoși pentru micul nostru confort intelectual. E simplu de înțeles, de altfel; filozofii de altădată erau cu toții de neclintit, tipi cu adevărat duri, care disprețuiau orice ordine prestabilită, genii suspectate mereu de polițai, mereu în conflict cu respectabilitatea din jur. Păi, cu asemenea oameni vrea lumea să iasă seara la un bar de sushi? Țștia haleau vaci

nebune, nu pește crud cu orez alb! Ciudații ăștia trăiau mereu la întâmplare, cu riscul de a fi băgați la pârnaie, unde chiar ajungeau uneori!... Nici măcar nu se vorbește vreodată de viața dusă de acești filozofi pursânge... Oare pentru că, de obicei, nu aveau nicio lețcaie în portofel? Ce măreți erau, aproape tot timpul amărășteni, în sapă de lemn! Dar, mă rog, așa ceva ar fi de neconceput pentru filozofii de acum, cu bujori în obrăjori, rotofei, cu mânuțe corcolite... Să vezi că acuși or să facă subtitrarea la *Așa gră-it-a Zarathustra* pentru seri de karaoke! Și-apoi, de unde să facă și ei rost de bani, filozofii ăștia pupincuriști? Cine îi plătește și cum? Adjudecați! Tare mai sunt toți putreziți până la măduvă! Vai!... Tinerii ăștia simpatici care abia așteaptă să aibă de unde să sugă un os!

Dimpotrivă, filozofii mei au mai multe în comun cu jemanfișiștii și vânzătorii ambulanți care freacă menta cu nesaț decât cu *sărmanii tipi* care iau premiul I la concursuri de cultură generală. Păi, e și normal: istoria filozofiei seamănă mai mult cu Curtea Miracolelor¹ decât cu un teren de tenis. Și totuși (oare mai e cazul să o repet?), filozofia nu e rezervată păturilor superioare, ba dimpotrivă. Toată populațiunea poate participa, poate chiar și nonconformiștii tupeiști, iuți la mânie și vehemenți, care nu se tem de puțină aventură. E nevoie de mult sânge rece și de o încăpățănare de catâr ca să îndrăznești să descoperi

¹ Cours des Miracles – spații din orașele franceze ocupate de cerșetori, răufăcători, preținși handicapați, care dispăreau ca prin „miracol” în momentul raziilor (n. red.).

adevărată filozofie. Tocmai asta îi sperie pe burghezi și este caracteristica exclusivă a băieților răi.

Obiectivul acestor foi modeste e de a contraataca și de a urzi o răzbunare contondentă împotriva tuturor speciilor de debutanți filo care tot debitează filozofie fără să-și asume niciun risc.

Sartre vorbea de *nenorociți* și de *lași*, pentru a arăta contrastul dintre ei și Calea de Mijloc, a omului „condamnat la libertate”. Eu o să îi numesc *sărmani tipi* și *băieți răi*. Știu că nu e la fel de elegant, dar eu nu le am cu lirica și grandilocvența. Îmi place prea mult să fac pe nebunul, să fac filozofie de teighea. În plus, pe mine Calea de Mijloc mă trimite prea mult cu gândul la sodomizare.

Toate lecțiile adunate în acest volum pot fi citite independent. Ele sunt compuse dintr-o primă parte intitulată „curs teoretic”. Aici povestesc viața și viziunea despre lume a unor filozofi iluștri sau mai puțin cunoscuți. Fac și un pic de teorie... dar nimic foarte serios; nu mă pasionează. De cum închid ochii ca să mă concentrez asupra unei idei, încep să văd negru... Așadar, stați calmi și nu vă temeți, „curs teoretic” nu înseamnă creșterea acidității în stomac, sudori reci pe la tâmpile și dicționare Lalande¹ pe genunchi.... Las în sarcina celorlalți reflecțiile, eglogele,

¹ *Vocabulaire technique et critique de la philosophie* (1927), etalon al dicționarelor de termeni filozofici elaborat sub egida lui André Lalande (1867–1963), profesor de filozofie la Sorbona și membru al Academiei de științe morale și politice (n. red.).

elogiile și elegiile. De altfel, *însuși* marele Marcus Aurelius a perorat pe idee pe toate tonurile: *Azvârle-ți cărțile. Nu te mai lăsa distras, căci nu ți se îngăduie.* Afară, deci, cu discuțiile plăcute, comentariile și exegezele care aduc împreună tot mai multe cărțulii și îndepărtează tot mai multă lume!... Tocmai de aceea, după „cursul teoretic“ de la fiecare lecție vei găsi o a doua parte. Am intitulat-o „curs practic“, care poate nu sună la fel de înfricoșător precum „curs teoretic“. O să îmi spui... Dar mă rog, în sfârșit, măcar așa vei putea să faci niște exerciții pentru a trece de la teorie la practică și apoi pentru a reveni de la practică la teorie, variind ritmurile și frecvența acestor „drumuri“ dus-întors... Drăguț program, așa-i, frățică?